

Vergaderjaar 2020–2021

35 420

Noodpakket banen en economie

Nr. 228

BRIEF VAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID EN VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 november 2020

De coronacrisis heeft grote gevolgen voor de arbeidsmarkt. Daar waar de werkloosheid begin dit jaar in Nederland ongekend laag was, ziet de situatie er ondertussen minder rooskleurig uit. Hoewel de arbeidsmarkt in het derde kwartaal gedeeltelijk is hersteld, verwacht het kabinet voor de komende tijd een verslechtering. De werkloosheid bedroeg in oktober 4,3%, en zal volgens de CPB-prognoses in 2021 verder oplopen. De crisis laat ook op de wat langere termijn flinke sporen na in de Nederlandse economie. De kans op langdurige economische schade is daarom groot.¹

Het steun- en herstellepakket heeft een duidelijk dempend effect op het aantal faillissementen, zorgt ervoor dat zelfstandig ondernemers hun inkomen aangevuld krijgen en voorkomt een sterke daling van de werkgelegenheid. Ondanks de steun is het onvermijdelijk dat er op den duur bedrijven failliet gaan en mensen ontslagen worden. Daarbij is de komst en timing van een mogelijk vaccin nog onduidelijk en is de Nederlandse economie ook na een vaccin nog niet terug op het oude groeipad. Dit vraagt om actie en ondersteuning aan de mensen die de gevolgen ondervinden van de effecten van de coronacrisis op onze arbeidsmarkt.

Tegen deze achtergrond heeft het kabinet op 28 augustus jl. een aanvullend sociaal pakket van € 1,4 miljard aangekondigd (Kamerstuk 35 420, nr. 105). In de brief van 23 september jl. is dit pakket nader toegelicht (Kamerstuk 35 420, nr. 134). Het doel van dit pakket is om mensen die nu in onzekerheid verkeren de zekerheid te bieden dat ze aanspraak kunnen maken op passende begeleiding bij het zoeken naar werk of nieuwe bedrijfsactiviteiten en inkomen. De aanpak van de passende ondersteuning richt zich op sectoren, de reguliere uitvoering

¹ Centraal Planbureau, «Novemberraming: economische vooruitzichten 2021» en «Actualisatie Verkenning middellange termijn 2022–2025».

van UWV en gemeenten, en aanvullende crisisdienstverlening door regionale mobiliteitsteams.

In de brief van 23 september jl. is uiteengezet dat het aanvullend sociaal pakket ziet op vier bouwstenen:

1. Intensieve ondersteuning en begeleiding naar nieuw werk (waaronder aanvullende crisisdienstverlening door regionale mobiliteitsteams, de tijdelijke impuls voor de doelgroep van de banenafpraak en de gemeentelijke re-integratie dienstverlening)
2. Scholing en ontwikkeling voor behoud van werk
3. Bestrijding van jeugdwerkloosheid
4. Aanpak van armoede en schulden

Middels deze brief informeert het kabinet uw Kamer over de voortgang van de uitwerking van deze bouwstenen. Tevens zal de brief kort ingaan op de bestaande inzet richting de groep werkzoekenden (het programma Perspectief op Werk).

1. Intensieve ondersteuning en begeleiding naar nieuw werk

Een breed consortium aan samenwerkingspartners heeft afspraken gemaakt over hoe we deze van-werk(loosheid)-naar-werk crisisdienstverlening gaan vormgeven in de 35 arbeidsmarktregio's. Het betreft de vakbonden FNV, CNV en VCP, werkgeversorganisaties VNO-NCW, MKB Nederland en LTO, UWV, gemeenten (G4, G40, VNG, Divosa), MBO Raad, SBB en de ministeries van OCW en SZW. Met de gemaakte afspraken over passende dienstverlening wordt vanaf december gestart met de uitvoering van de gewijzigde motie van het lid Gijs van Dijk, Van Kent en Smeulders.² De aanpak zal worden gemonitord en geëvalueerd. Uw Kamer zal regelmatig over de voortgang worden geïnformeerd.

Passende begeleiding naar werk door regionale mobiliteitsteams

Een deel van de mensen dat als gevolg van de coronacrisis zijn baan verliest of met werkloosheid wordt bedreigd, is gebaat bij extra ondersteuning om snel en gericht de weg te vinden naar ander werk. Specifiek voor deze mensen is een nieuwe aanpak als aanvullende dienstverlening ontwikkeld, waarin werkgeversorganisaties, vakbonden, gemeenten en UWV samenwerken in regionale mobiliteitsteams om mensen naar werk te begeleiden. Met behulp van 35 regionale mobiliteitsteams wordt er een landelijk dekkend netwerk (zowel fysiek als digitaal) opgezet voor van-werk(loosheid)-naar-werk begeleiding. Bij deze nieuwe aanpak is specifieke aandacht voor de zzp'er die zich dient te heroriënteren, en voor kwetsbare groepen die zich als gevolg van de coronacrisis in een extra risicovolle positie bevinden. Daarbij zal in het bijzonder aandacht uitgaan naar een aantal kwetsbare groepen dat zich in een extra moeilijke positie bevindt. Voor de mensen uit de doelgroep banenafpraak geldt bijvoorbeeld dat zij snel inzetbaarheid verliezen wanneer zij niet aan het werk zijn. Daarom komen zij per definitie in aanmerking voor aanvullende crisisdienstverlening.

Het doel van de aanvullende crisisdienstverlening door regionale mobiliteitsteams³ is dat deze mensen zo veel mogelijk direct naar nieuw werk of nieuwe bedrijfsactiviteiten en inkomen gaan en daarbij zo gericht mogelijk worden geholpen. Hiermee wil het kabinet werkloosheid

² Kamerstuk 35 570 XV, nr. 79. Bij de uitvoering van deze motie wordt «werkgarantie» uitgelegd als de passende dienstverlening zoals uitgewerkt in deze brief.

³ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

voorkomen dan wel zo kort mogelijk laten duren, en bedrijven voorzien van voldoende gekwalificeerd personeel.

De inzet is dat zoveel mogelijk mensen direct van de ene baan naar de andere baan gaan, zonder in een uitkering terecht te komen. De doelgerichte ondersteuning, scholing en begeleiding naar ander werk vindt in eerste instantie plaats door sociale partners, binnen en tussen sectoren. Het kabinet ondersteunt deze rol van sociale partners met een investering in sectorale samenwerkingsverbanden en scholingsmogelijkheden. Werkenden en werkzoekenden die aanvullend of aansluitend hierop meer ondersteuning nodig hebben kunnen voor meer intensieve ondersteuning terecht bij een regionaal mobiliteitsteam, waarbinnen sociale partners, UWV en gemeenten samenwerken aan gerichte inzet van aanvullende crisisdienstverlening.

Samen met de werkzoekende die in aanmerking komt voor de aanvullende crisisdienstverlening stelt het mobiliteitsteam (en waar van toepassing ook met de werkgever), een persoonlijk arrangement op richting oriëntatie en werk bij een bedrijf of sector met vacatures. Hiervoor kunnen de organisaties binnen de regionale mobiliteitsteams – aanvullend op voorliggende voorzieningen – gebruik maken van beschikbare instrumenten om mensen naar werk te begeleiden en (om)scholen naar ander werk, waaronder ook de extra middelen voor kortdurende bij- en omscholing via praktijkleren in het mbo. Door dit instrumentarium ontschot in te zetten, wordt het type dienstverlening dat de persoon ontvangt niet bepaald door het al dan niet hebben van een uitkering, het type uitkering of het behoren tot een specifieke doelgroep, maar door wat er nodig is om de persoon weer aan het werk te krijgen. Op deze manier wordt meer dienstverlening beschikbaar voor bijvoorbeeld mensen die nog werk hebben maar met werkloosheid bedreigd worden of de zelfstandig ondernemer die zich aan heroriënteren is. Zij kunnen, afhankelijk van de behoefte, preventief gebruik maken van instrumenten die normaal gesproken uitsluitend bestemd zijn voor bijvoorbeeld mensen met een WW- of bijstandsuitkering.

Het persoonlijk arrangement «reist» met de persoon mee mocht deze persoon in een andere uitkering of bij een andere uitvoerder komen. Afspraken omtrent de uitvoering van het arrangement blijven ook gelden, de werkzoekende kan de aangeboden dienstverlening dus afronden.

Aansluiten bij bestaande structuren en middelen

De samenwerkende partijen in het regionale mobiliteitsteam zetten in onderlinge afstemming hun specifieke expertise in om een persoon de overstap naar werk te laten maken. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met de bestaande regionale mobiliteitsdienstverlening, werkgeversservicepunten, NLWerktDoor, leerwerkloketten, zelfstandigenloketten, SBB (bijdrage aan het maken van mbo-scholingsarrangementen en het werven van leerbanen) en onderwijsinstellingen. Daarnaast is het aan de partners in het regionale mobiliteitsteam om de samenwerking te zoeken met andere relevante publieke en private partijen, die een bijdrage kunnen leveren aan de dienstverlening, scholing en bemiddeling naar werk. Zo kent Nederland een bijna landelijk dekkend netwerk van bedrijfsscholen en bedrijfstakscholen, die door hun nauwe relatie met bedrijven heel arbeidsmarktrelevant kunnen opleiden. Het ligt bij de inkoop van opleidingen door gemeenten, UWV en sociale partners in de rede waar

mogelijk gebruik te maken van dit netwerk, overeenkomstig de motie van de leden Palland en Tielen⁴.

Het regionale mobiliteitsteam maakt waar mogelijk gebruik van kennis, arrangementen en instrumenten/scholingstrajecten die beschikbaar zijn vanuit de sectoren en in de regio. Ook maakt het team gebruik van de afspraken die landelijk gemaakt worden voor arbeidsmarktregio overstijgende bedrijven.

Lerende aanpak

Omdat deze gezamenlijke aanpak nieuw is, zal werkende weg gezien worden wat nodig is om succesvol te zijn. Daarom is er gekozen voor een gefaseerde uitrol over de 35 arbeidsmarktregio's. Op verzoek van de landelijke stuurgroep mobiliteit zijn de arbeidsmarktregio's Groot Amsterdam, Midden-Brabant en Midden-Utrecht recent gestart met het inrichten van de regionale mobiliteitsteams.

Financiële middelen

Bij brief van 23 september jl. heeft het kabinet reeds bekend gemaakt dat er voor de regionale mobiliteitsteams voor van-werk(loosheid)-naar-werk begeleiding, in totaal € 195 miljoen is gereserveerd. Dit budget wordt gefaseerd ingezet in alle 35 arbeidsmarktregio's.

Dit budget voorziet enerzijds in de kosten van de regionale mobiliteitsteams. Vakbonden, werkgeversorganisaties, UWV en gemeenten kunnen een beroep doen op deze middelen voor hun deelname aan deze teams. Anderzijds voorziet het budget in de inzet van (om)scholing en de inzet van instrumenten ten behoeve van de van-werk(loosheid)-naar-werk bemiddeling. Dit budget is aanvullend op reguliere middelen voor dienstverlening (voorzieningen zoals het re-integratiebudget van gemeenten of het scholingsbudget van UWV worden eerst ingezet), de beschikbare middelen vanuit O&O fondsen, de tijdelijke extra middelen voor praktijkleren in het mbo en de extra middelen voor extra bbl (-leerbanen) die in het tweede steunpakket en in het steun- en herstel-pakket beschikbaar zijn gesteld.

UWV is bereid gevonden om voor deze middelen als kassier op te treden. In de juridische grondslag voor deze kassiersfunctie, het beheer en de verantwoording van de middelen, zal worden voorzien.

Tijdelijke impuls banenafpraak

De coronacrisis brengt voor veel werkenden het risico van werkloosheid met zich mee. Uit de vorige crisis hebben we geleerd dat niet iedereen even snel zijn baan verliest en niet iedereen daarna even makkelijk nieuw werk vindt. De werknemers uit de doelgroep banenafpraak hebben een groter risico om hard geraakt te worden door de crisis dan andere werknemers. De mensen uit deze groep die recent en vaak met tijdelijke contracten op de arbeidsmarkt zijn gekomen, zijn extra kwetsbaar voor ontwikkelingen in de conjunctuur. Dit blijkt ook uit de evaluatie van de banenafpraak.⁵ Bij het verliezen van hun baan verliezen deze mensen ook snel hun verworven competenties en vaardigheden, waardoor hun afstand tot de arbeidsmarkt snel groeit. Hoe langer mensen thuis zitten zonder baan, hoe moeilijker het wordt om alsnog aan het werk te komen. Hierdoor gaan investeringen verloren die werknemers uit de doelgroep

⁴ Kamerstuk 35 570 XV, nr. 41.

⁵ Kamerstuk 34 352, nr. 184.

banenafpraak, hun werkgevers, gemeenten en UWV hebben gedaan om een positie op de arbeidsmarkt te krijgen en zich hierin te ontwikkelen.

Het is belangrijk om te voorkomen dat de verworven competenties en vaardigheden van de werknemers uit de doelgroep banenafpraak verloren gaan. Daarom heeft het kabinet in het steun- en herstellepakket van 28 augustus 2020 een tijdelijke impuls aangekondigd om mensen uit de doelgroep banenafpraak betrokken te houden bij de arbeidsmarkt en hun vaardigheden en competenties te behouden. Voor de impuls is in 2020 2 miljoen euro beschikbaar, voor 2021 21 miljoen euro en voor 2022 13 miljoen euro.

De tijdelijke impuls banenafpraak heeft als doel om mensen uit de doelgroep, die als gevolg van de coronacrisis met werkloosheid worden bedreigd⁶ of hun baan zijn verloren, aan het werk te houden of zo snel mogelijk weer aan het werk te krijgen bij een reguliere werkgever en als dat niet kan bij de arbeidsmarkt betrokken te houden. Het gaat vooral om mensen met een Wajong-achtergrond (UWV) en mensen uit de Participatiewet die tot de doelgroep banenafpraak behoren en vaak met loonkostensubsidie werken (gemeenten). De uitwerking van de impuls die het kabinet voor ogen heeft wordt verder besproken met samenwerkingspartners. Daarna zal het kabinet zorgen voor communicatie naar betrokken partijen ten behoeve van de concrete uitvoering.

In de tijdelijke impuls staat de snelle door- en uitstroom naar regulier werk centraal. Veel is al goed geregeld om dat te kunnen bereiken. Daarom wordt voor de uitvoering zo veel mogelijk gebruik gemaakt van de bestaande infrastructuur en regelgeving. De tijdelijke impuls verduidelijkt en creëert bovenop dit reguliere aanbod nog een aantal zaken. Een belangrijk uitgangspunt is dat de behoefte van de werkende of werkzoekende de aanpak bepaalt. Verder is snelheid van handelen en een pragmatische aanpak gewenst. Ook moet voor de uitvoering, én voor de mensen om wie het gaat, helder zijn waar men aan toe is. Uitgangspunt is dat mensen uit de doelgroep voor dienstverlening terecht komen waar hij/zij bekend is en al contact heeft. In iedere arbeidsmarktregio komt een deskundig medewerker beschikbaar die zowel werkgevers als werknemers ondersteuning kan bieden voor de begeleiding naar een passende baan of traject. De tijdelijke impuls banenafpraak is een tijdelijke maatregel.

De tijdelijke impuls beoogt in eerste instantie te voorkomen dat mensen uit de doelgroep banenafpraak werkloos worden door ze van werk-naar-werk te begeleiden. De sociale partners kunnen dit in een vroeg stadium initiëren al dan niet in samenspraak met UWV en gemeenten. UWV en gemeenten kunnen daarbij gebruik maken van hun instrumentarium. Regionale mobiliteitsteams kunnen dit, indien nodig, aanvullend ondersteunen. Het kabinet zal bij betrokken partijen, conform het verzoek van het lid Bruins (CU), het belang onder de aandacht brengen om in deze van-werk-naar-werk trajecten samen te werken met brancheorganisaties. Het kabinet zal bezien hoe dit het beste gefaciliteerd kan worden, en ook de verbinding leggen met het project «op naar de 125.000 banen».

Indien deze van-werk-naar-werk begeleiding toch niet leidt tot een nieuwe baan kunnen UWV en gemeenten de reguliere re-integratie instrumenten inzetten. Daarnaast kan aanvullende crisisdienstverlening geboden worden door de regionale mobiliteitsteams.

⁶ Met werkloosheid bedreigd is iedereen, van wie de dienstbetrekking is of wordt opgezegd, maar nog werkzaam is (in de opzeggingstermijn).

Voor deze specifieke doelgroep zal deze dienstverlening niet altijd voldoende zijn. Daarom biedt de tijdelijke impuls als «last resort», de extra mogelijkheid om werkfit te blijven via gemeenten en/of sociale ontwikkelbedrijven. Dit is slechts aan de orde als uit een professioneel oordeel blijkt dat re-integratie via bestaande instrumenten niet mogelijk is. Dit is altijd een tijdelijke oplossing en maatwerk. Het uitgangspunt is en blijft uitstroom naar regulier werk. Om de tijdelijkheid te garanderen zal het daarom gaan om een periode van in principe maximaal zes maanden. Slechts voor uitzonderingsgevallen kan deze termijn verlengd worden naar negen maanden. Elke drie maanden wordt gekeken of uitstroom naar regulier werk mogelijk is. Na deze periode staat dit specifieke traject niet meer open voor betrokkene. Om de mensen te helpen zo snel mogelijk terug te keren op de reguliere arbeidsmarkt blijven vanaf dat moment de overige (reguliere en crisis-) instrumenten uiteraard wel beschikbaar.

Gemeentelijke re-integratie dienstverlening

Als onderdeel van het steun- en herstellepakket stelt het kabinet extra middelen voor de re-integratie van bijstandsgerechtigden beschikbaar (€ 40 miljoen in 2020; € 90 miljoen in 2021 inclusief afdracht aan het BTW Compensatiefonds). Gemeenten ontvangen deze extra middelen zodat zij de reguliere dienstverlening op peil kunnen houden nu de instroom in de bijstand toeneemt. Daarnaast ontvangen gemeenten in 2021 een tijdelijke impuls voor re-integratie (€ 50 miljoen inclusief afdracht aan het BTW Compensatiefonds) die gemeenten in staat stelt om de dienstverlening aan mensen die nu als gevolg van de crisis de bijstand instromen te intensiveren. Persoonlijk contact is belangrijk om hen vanuit een uitkeringssituatie naar werk te begeleiden. Deze middelen zijn overgeboekt naar de algemene uitkering van het gemeentefonds.

2. Scholing en ontwikkeling voor behoud van werk

Voor een deel van de beroepsbevolking is als gevolg van de coronacrisis scholing en/of omscholing nodig om aan het werk te blijven, weer een baan te vinden of opdrachten te krijgen (in geval van zelfstandigen). Het kabinet zet in het kader van het sociaal pakket in op ondersteuning en begeleiding bij heroriëntatie op de arbeidsmarkt of bedrijfsactiviteiten en het financieren van bij- en omscholing direct via het individu, via de werkgever of via de sector. Op dit moment zijn uit het 2^e steunpakket al middelen beschikbaar voor ontwikkeladviezen en scholing voor mensen die zich willen heroriënteren op hun arbeidsmarktpositie. Het kabinet heeft daarvoor € 50 miljoen geïnvesteerd in de regeling NL Leert Door. Gezien de ernst van de aanhoudende coronacrisis stelt het kabinet in het 3^e steun- en herstellepakket nog eens € 206 miljoen beschikbaar om mensen te scholen en ondersteunen om hun werk te behouden of de overstap naar ander werk kunnen maken. De volgende tabel geeft een overzicht van de maatregelen in 2020 en 2021.

Tabel 1: Overzicht van de maatregelen voor leren en ontwikkelen in het 2^e en 3^e steunpakket

Naam	Afnemer	Doelgroep	Korte omschrijving	Budget		
				2020	2021	Cum.
NL Leert Door – ontwikkeladvies	Individu (via loopbaanadviseur)	Werkenden en niet werkenden	Kosteloos ontwikkeladviestraject voor iedereen met een relatie tot de NL arbeidsmarkt	14 ¹	37 ¹	51
NL Leert Door – (online) scholing	Individu (via opleider)	Werkenden en niet werkenden	Kosteloos (online) scholing voor iedereen met een relatie tot de NL arbeidsmarkt	34 ¹	30 ¹	64

Maatwerk-trajecten vanuit sectoren	Samenwerkingsverband van sectoren, sociale partners, O&O fondsen en anderen	Werkenden	Maatwerktraject kan voorzien in scholing, ontwikkeladvies, EVC en begeleiding naar ander werk in beroepen en sectoren waar kansen liggen. Met cofinanciering.	71,5 ¹	71,5
Stimuleren intersectorale omscholing	Werkgevers	Werkenden richting krapte sectoren	Bijdrage in omscholingskosten voor bedrijven in krapte sectoren die iemand baan/leerwerkplek bieden, 50% cofinanciering (eigen middelen of O&O fondsen)	37,5	37,5
Versterken basisvaardigheden	Werkgevers	Werkenden	Scholingstrajecten in basisvaardigheden via extra budget voor Tel mee met Taal	6	6
Scholingsbudget WW	UWV	WW-gerechtigden	Extra scholingsbudget UWV voor WW-gerechtigden	23,5	23,5

¹ Bedragen zijn op basis van openstelling en wijken daarom af van de bedragen in de begroting SZW op kasbasis.

Kosteloze ontwikkeladviezen via NL Leert Door

Om mensen te ondersteunen bij hun heroriëntatie op werk is in 2020 € 14 miljoen ingezet voor 20.000 kosteloze ontwikkeladviezen voor werkenden (inclusief zelfstandigen) en werkzoekenden. Loopbaanadviseurs kunnen deze ontwikkeladviezen aanvragen voor individuen. Zij moeten zo'n traject vooraf registreren. Binnen de eerste maand van openstelling is het maximale aantal van 22.000 registraties al bereikt. Deze adviezen worden op dit moment uitgevoerd. Een enquête van Regioplan onder de deelnemers leert dat⁷:

- Baanverlies (mede) vanwege coronacrisis en stress in huidige baan belangrijke aanleidingen zijn om een ontwikkeladvies aan te vragen.
- In sectoren die meer zijn geraakt door de coronacrisis, zoals kunst en cultuur en de evenementenbranche, hebben relatief meer personen een ontwikkeladvies aangevraagd dan in andere sectoren.
- Ruim de helft (55 procent) van de deelnemers is in loondienst van een werkgever, 18 procent werkt als zzp'er/zelfstandig ondernemer, 3,6 procent werkt via een uitzendbureau, detacheringsbedrijf of payrollbedrijf en bijna een kwart heeft geen betaald werk.
- Van de deelnemers die in loondienst zijn van een werkgever werkt circa 30 procent in een grootbedrijf (meer dan 250 werknemers) en een kwart in het mkb (minder dan 250 werknemers).
- Van de deelnemers heeft zeventien procent een leeftijd van 30 jaar of lager, 54 procent van de deelnemers is tussen de 31 en 50 jaar oud en 28 procent van de deelnemers is 51 jaar of ouder.
- Ongeveer een derde van de deelnemers is lager of middelbaar opgeleid, 7% heeft geen startkwalificatie, ruim twee derde van de deelnemers heeft een hbo of wo opleiding.

Het onderzoek laat zien dat een brede doelgroep is bereikt, maar ook dat er nog aandachtspunten zijn met betrekking tot het relatief kleine aandeel praktisch opgeleiden dat een ontwikkeladvies heeft aangevraagd. De ervaringen van NL leert door zullen ingezet worden bij het instrument ontwikkeladvies dat vanaf 2022 flankerend aan het STAP-budget wordt ingericht. Dit instrument wordt gericht ingezet voor doelgroepen die minder investeren in leren en ontwikkelen en die daarom niet vanzelfsprekend de weg naar loopbaanadvies of scholingsbudget weten te vinden. Verder zal zowel in de communicatie rondom NL leert door als in de algemene campagne over leren en ontwikkelen die volgend jaar zal starten, de inzet zijn om meer praktisch opgeleiden te bereiken.

⁷ Kamerbrief *Aanbiedingsbrief rapport ontwikkeladvies*, 16 november 2020; Kamerstuk 30 012, nr. 134

Vanaf 1 december 2020 kunnen weer 50.000 ontwikkeladviezen worden aangevraagd. Voor 2021 is € 30 miljoen beschikbaar gekomen via het sociaal pakket, plus nog eens € 7 miljoen naar aanleiding van de motie van de leden Smeulders en Tielen.⁸ Om beter in te spelen op het risico van opnieuw snelle uitputting van deze regeling zal ontwikkeladvies ook bij de uitwerking van andere regelingen als bestedingsmogelijkheid worden opgenomen, bijvoorbeeld bij de maatwerkregeling voor sectoren.

Kosteloze scholing via NL Leert Door

Naast ontwikkeladvies kunnen werkenden en werkzoekenden (inclusief de zelfstandig ondernemers) nu ook kosteloos scholing krijgen via de regeling NL Leert Door. Voor dat doel is in 2020 via het 2^e steunpakket € 34 miljoen beschikbaar gekomen voor circa 50.000 – 80.000 kosteloze scholingstrajecten. Het gaat om kortdurende trainingen en cursussen, om leerpakketten en om meer omvangrijke scholing als eerste stap richting omscholing. Het aanvragen van de scholing loopt via opleiders of samenwerkingsverbanden die een subsidieaanvraag hebben ingediend. Om dit goed onder de aandacht te brengen van mensen die hier baat bij kunnen hebben, is een communicatiecampagne opgezet. Op 1 december wordt het aanbod van alle partijen die in het eerste aanvraagtijdvak subsidie hebben ontvangen via een website met zoekfunctie toegankelijk gemaakt. Deze website is te vinden via hoewerktnederland.nl. Het eerste tijdvak stond van 1 oktober t/m 15 oktober 2020 open voor opleiders en opleiderscollectieven en er was € 17 miljoen beschikbaar voor leerpakketten en korte cursussen. Een tweede aanvraagtijdvak stond open van 2 november t/m 15 november jl., met ook hiervoor € 17 miljoen, voor samenwerkingsverbanden die meer omvangrijke scholing met cofinanciering gaan aanbieden. Momenteel worden deze aanvragen beoordeeld.

Voor 2021 staat opnieuw € 30 miljoen beschikbaar voor kosteloze scholing. Dit bedrag wordt benut voor een extra tijdvak voor scholing via opleiders of opleiderscollectieven. De regeling NL Leert Door met inzet van scholing zal alleen minimaal worden aangepast met het oog op de uitvoerbaarheid. Voor de samenwerkingsverbanden komt er een alternatieve regeling die meer maatwerk en meer substantiële trajecten mogelijk maakt (zie hierna). Op dit moment is nog niet bekend wanneer weer een tijdvak voor aanvragen zal worden opengesteld.

Maatwerkregeling voor sectoren

Om sectoren meer mogelijkheden te geven om maatwerk te bieden bij het ondersteunen van werkenden die hun baan dreigen te verliezen door de coronacrisis, komt er in 2021 een maatwerkregeling. Daarvoor is € 72 miljoen beschikbaar voor maatwerktrajecten om te voorzien in scholing, ontwikkeladvies, EVC en begeleiding naar ander werk in beroepen en sectoren waar kansen liggen. Deze regeling wordt op dit moment uitgewerkt, in nauw overleg met sociale partners. Bedoeling is dat samenwerkingsverbanden met cofinanciering kunnen aanvragen. Om de regeling zo snel mogelijk in te kunnen laten gaan, wordt aansluiting gezocht bij de regeling voor scholing uit NL Leert Door, onderdeel samenwerkingsverbanden. Uw Kamer wordt voor het kerstreces geïnformeerd over de verdere uitwerking van de regeling.

⁸ Kamerstuk 35 420, nr. 119 Motie van de leden Smeulders en Tielen over het weer openstellen van het portaal voor ontwikkeladviezen.

Stimuleren intersectorale omscholing

Naast de maatwerkregeling die zich vooral richt op krimpende sectoren start in 2021 ook een omscholingsregeling voor werkgevers in structurele tekortsectoren. Voor deze regeling is € 37,5 miljoen beschikbaar om bedrijven met kans- en tekortberoepen – met name in techniek en ICT – te stimuleren nieuwe mensen uit andere sectoren aan te nemen en hun omscholing aan te bieden. Doel is om zo intersectorale mobiliteit op gang te brengen. Het Ministerie van EZK heeft hierin het voortouw. Ook deze regeling is nog in ontwikkeling. In ieder geval wordt cofinanciering gevraagd. Een werkgever ontvangt subsidie voor 50 procent van de kosten van omscholing van iemand die in zijn bedrijf komt werken en draagt zelf zorg voor de overige 50 procent, bijvoorbeeld uit eigen middelen of via het O&O fonds. Bedoeling is dat de regeling stimuleert dat er ongeveer 10.000 plekken gecreëerd worden.

Basisvaardigheden

In 2021 komt er een extra investering van € 6 miljoen in Tel mee met Taal om werkgevers te stimuleren te investeren in de basisvaardigheden van hun werknemers.

Extra middelen Tijdelijk Scholingsbudget WW

Tot slot komen er uit het sociaal pakket extra middelen voor het scholen van WW-gerechtigden. Het gaat om een bedrag van € 23,5 miljoen, dat door UWV kan worden ingezet voor het scholen van WW-gerechtigden.

Praktijkleren in het mbo

Ter verbetering van de directe en duurzame inzetbaarheid van werkzoekenden en werkenden op de arbeidsmarkt komt in 2021 € 63 miljoen beschikbaar voor kortdurende bij- en omscholing via praktijkleren in het mbo. Dit budget kan worden gebruikt door de regionale mobiliteitsteams om werkenden en werkzoekenden (inclusief Bbz- en Tozo-gebruikers) die in deze periode extra ondersteuning nodig hebben te begeleiden naar nieuw werk alsook door gemeenten en UWV in aanvulling op hun reguliere dienstverlening bij het begeleiden van werkzoekenden naar werk in deze tijd.

Bij praktijkleren in het mbo voor werkzoekenden en werkenden wordt werken in een leerbedrijf gecombineerd met het volgen van een deel van een mbo-opleiding. Het kan gaan om een mbo-opleiding:

- gericht op het behalen van een praktijkverklaring. Dit betreft praktijkleren op maat, waarbij in de praktijk van het leerbedrijf delen (werkprocessen) uit mbo-opleidingen worden geleerd op basis van de mogelijkheden van de kandidaat⁹ en het bedrijf. De praktijkverklaring, waarin de in het bedrijf geleerde werkprocessen zijn vermeld, maakt deel uit van de mbo-verklaring. Als aanvullende lessen of examens zijn behaald, krijgen die ook een plek in de mbo-verklaring.
- gericht op het behalen van een certificaat. Hierbij doet de kandidaat een onderdeel van een mbo-opleiding, waaraan de Minister van OCW een certificaat heeft verbonden vanwege de arbeidsmarktrelevantie voor werkzoekenden en werkenden. Bij een certificaattraject gaat het om uitvoering van een afgerond takenpakket dat deel uitmaakt van een

⁹ Praktijkleren op maat is vooral bedoeld voor werkenden en werkzoekenden zonder startkwalificatie, voor wie het behalen van een diploma of certificaat vooralsnog niet haalbaar is. Maar ook mensen met een startkwalificatie, voor wie een diploma of certificaat niet haalbaar is, kunnen in aanmerking komen.

beroep. Dit leert de kandidaat door het uitvoeren van een aantal werkprocessen in het bedrijf, aangevuld met bijbehorende lessen en een examen.

- gericht op het behalen van een diploma. Hierbij gaat het om een mbo-opleiding die kan worden ingekort vanwege opgedane werkervaring en/of een eerder afgeronde opleiding. Bij een diplomagericht traject voert de kandidaat werkprocessen uit in het leerbedrijf, aangevuld met relevante lessen en examens.

Deze mbo-opleidingen worden uitgevoerd in de derde leerweg. De derde leerweg wordt niet door het Ministerie van OCW bekostigd. Zowel door OCW bekostigde mbo-instellingen (ROC's, AOC's en vakinstellingen) als niet door OCW bekostigde mbo-instellingen kunnen opleidingen in de derde leerweg uitvoeren, mits zij hiervoor een erkenning van DUO hebben verkregen. Daarbij kan het zowel gaan om regionaal als landelijk opererende mbo-instellingen. De derde leerweg is een aanvulling op de mogelijkheid om een diplomagerichte mbo-opleiding te volgen via de beroepsbegeleidende leerweg (bbl) of de beroepsopleidende leerweg (bol), die door OCW worden bekostigd.

De middelen kunnen worden ingezet voor financiering van mbo-opleidingen van maximaal 9 maanden. Deze kortdurende scholing draagt bij aan de re-integratie van werkzoekenden en behoud van werk van werkenden. UWV, gemeenten, werkgeversorganisaties en vakbonden in de arbeidsmarktregio's kopen de mbo-opleidingen in bij mbo-instellingen. Voor de vergoeding aan de mbo-instelling zal een richtbedrag worden gehanteerd. In totaal is voor de inkoop van mbo-opleidingen in de arbeidsmarktregio's € 31,5 miljoen beschikbaar. UWV is bereid gevonden om ook voor het beheren van deze middelen als kassier op te treden.

De vergoeding aan de werkgever die erkend leerbedrijf is en de opleiding in de praktijk verzorgt, wordt verleend naar rato van het aantal weken dat de kandidaat bij de beroepspraktijkvorming aanwezig is geweest met een maximum van 30 weken en € 2.025. Dit naar analogie van de subsidieregeling Praktijkleren van OCW, waaruit de vergoeding aan de werkgever voor het realiseren van een bbl-leerbaan wordt bekostigd. Voor subsidiëring van werkgevers zal door SZW in een regeling worden voorzien. Hiervoor is in totaal € 27 miljoen gereserveerd. De resterende € 4,5 miljoen is gereserveerd voor uitvoeringskosten; het ter beschikking stellen van de middelen uit de twee deelbudgetten en ondersteuning van partijen in de regio.

Het is de gezamenlijke ambitie van SZW, OCW, VNG, Divosa, UWV, Cedris, MBO Raad, NRTO, sociale partners en SBB om praktijkleren in het mbo structureel te verankeren in de arbeidsmarktregio's. Dat vraagt van mbo-instellingen het ontwikkelen van een opleidingsaanbod passend bij de behoefte van de arbeidsmarkt en de doelgroep werkzoekenden en werkenden, van werkgevers/SBB het beschikbaar stellen van voldoende leerbanen, van gemeenten, UWV en sociale partners het aandragen van kandidaten alsook het investeren in onderlinge samenwerking. Het ondersteunen van de verschillende partijen in de regio en hun onderlinge samenwerking gebeurt door de vertegenwoordigers van deze partijen gezamenlijk.

Waarom praktijkleren in het mbo? Praktijkleren in het mbo:

(a) past goed bij mensen die praktisch zijn ingesteld en graag leren door te doen en biedt daarmee goede mogelijkheden voor mensen zonder startkwalificatie;

- (b) kent, omdat scholing gecombineerd wordt met werken, geen «lock-in-effect»¹⁰;
- (c) gaat om vakgerichte scholing die deel uitmaakt van het beroeps-onderwijs, met door OCW vastgestelde waarborgen voor kwaliteit, waarbij gebruik wordt gemaakt van een landelijke infrastructuur met meer dan 400 mbo-opleidingen en 250.000 erkende leerbedrijven;
- (d) biedt de mogelijkheid tot modulair opleiden en
- (e) resulteert in documenten die herkenbaar zijn voor zowel werkgevers als onderwijsinstellingen, wat arbeidstoeleiding, overstappen naar een andere sector en doorontwikkeling op een later moment ten goede komt (civiele waarde voor de arbeidsmarkt).

3. Aanpak jeugdwerkloosheid

Elke centrumgemeente in de arbeidsmarktregio krijgt budget voor coördinatie van een eigen regionale aanpak van de jeugdwerkloosheid. Deze middelen worden via een decentralisatie-uitkering verstrekt (decembercirculaire). Inclusief afdracht aan het BTW-compensatiefonds gaat het om € 3,5 miljoen. Om jongeren in de regio te begeleiden naar vervolgonderwijs of werk kan gebruik worden gemaakt van verschillende generieke budgetten uit het steun- en herstelpakket. Dit zijn de extra middelen voor gemeentelijke dienstverlening, voor aanvullende crisis-dienstverlening door regionale mobiliteitsteams en voor bij- en omscholing via praktijkleren in het mbo. Samenwerking van gemeenten, UWV en vakbonden met regionale werkgevers hierbij is van cruciaal belang, want zij zijn degenen die jonge mensen hun loopbaan kunnen laten beginnen met een eerste baan (motie van de leden Nijkerken-de Haan en Tielen¹¹).

In aanvulling hierop is budget vrij gemaakt om specifiek schoolverlaters, die door de crisis relatief hard geraakt worden, te ondersteunen naar vervolgonderwijs of werk. Dan gaat het om jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten uit het praktijkonderwijs (pro), uit het voortgezet speciaal onderwijs (vso) of door voortijdig schoolverlaten (vsv). En om jongeren uit het mbo die een moeilijke start op de arbeidsmarkt hebben vanwege bijvoorbeeld hun opleidingsrichting of niet-westerse migratieachtergrond. Voor doorleren, dat resulteert in een langere verblijfsduur in het onderwijs en een extra beroep op de subsidieregeling praktijkleren en studiefinanciering, is € 263 miljoen gereserveerd. Voor het ondersteunen van jongeren door scholen en gemeenten is ruim € 80 miljoen beschikbaar. De middelen voor scholen en gemeenten worden eind dit jaar en begin volgend jaar verstrekt. De verdeling ervan ziet er als volgt uit:

Voor het ondersteunen van schoolverlaters uit het mbo van afgelopen schooljaar met een grote kans op werkloosheid

- € 5 miljoen in 2020 voor centrumgemeenten, zodat gemeenten kunnen voorzien in nazorg.
- € 9 miljoen in 2021 voor centrumgemeenten, zodat gemeenten jongeren zonder uitzicht op werk kunnen ondersteunen naar een baan of naar een leerbaan (in het initieel of post-initieel onderwijs) voor omscholing als de jongere een opleiding heeft afgerond met weinig kans op werk.

De middelen worden verstrekt via een decentralisatie-uitkering (decembercirculaire) na afdracht aan het BTW-compensatiefonds.

¹⁰ Lock-in: als je scholing volgt, zoek je niet naar werk, wat leidt tot een langere uitkeringsduur.

¹¹ Kamerstuk 35 570 XV, nr. 31.

Voor het ondersteunen van mbo-ers met een grote kans op werkloosheid die komend schooljaar uitstromen

- € 24,5 miljoen in 2021 voor mbo-scholen voor het bieden van extra begeleiding gericht op doorleren dan wel de overgang naar werk en het verzorgen van nazorg na afstuderen. Op dit moment wordt samen met de MBO Raad gewerkt aan een subsidieregeling. Publicatie is voorzien begin 2021.
- € 18 miljoen in 2021 voor centrumgemeenten, zodat gemeenten al in het laatste schooljaar kunnen starten met de ondersteuning naar werk. Zo kunnen gemeenten de kans benutten om de bol-stage of bbl-leerbaan om te zetten in een baan of in te zetten op een andere leerbaan (in het initieel of post-initieel onderwijs) voor omscholing als de jongere een opleiding doet met weinig kans op werk. De middelen worden verstrekt via een decentralisatie-uitkering (decembercirculaire) na afdracht aan het BTW-compensatiefonds.

Voor het ondersteunen van voortijdig schoolverlaters

- € 4 miljoen in 2020 en € 4 miljoen in 2021 voor intensivering van de reguliere taken van de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC). Hierbij wordt ook aandacht gevraagd voor de inzet op oud-vsv'ers (jongeren die in een eerder schooljaar het onderwijs voortijdig hebben verlaten en hun werk dreigen te verliezen of geen werk meer hebben) en samenwerking met de partners in de regio. De middelen worden verstrekt via de in november gepubliceerde Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie.
- € 13 miljoen in 2021 voor centrumgemeenten, zodat gemeenten voortijdig schoolverlaters – van wie RMC heeft vastgesteld dat terugkeer naar het initieel onderwijs geen optie meer is – kunnen ondersteunen naar een baan of naar een leerbaan (in het post-initieel onderwijs) voor bijscholing als dat hun directe en duurzame inzetbaarheid op de arbeidsmarkt ten goede komt.

Voor het ondersteunen van jongeren uit het pro en vso

- € 1 miljoen is gereserveerd voor pro- en vso-scholen voor het stimuleren van doorleren en het ombuigen van de opleidingsrichting als mogelijk, voor het inzetten van stages met oog voor de volgende stap en om in het kader van nazorg tijdelijke banen van net uitgestroomde pro- en vso-ers in samenwerking met gemeenten om te helpen zetten in meer duurzaam werk. Het budget zal in 2021 worden uitgekeerd aan scholen. Het Ministerie van OCW beziet nog op welke wijze deze middelen worden verstrekt.
- Gemeenten kunnen gebruik maken van het budget gekoppeld aan hun wettelijke taak voor het ondersteunen van pro- en vso-ers naar werk, van ESF-middelen en van de extra € 17 miljoen die medio 2020 via een decentralisatie-uitkering beschikbaar is gesteld voor deze groep.

Regio's zullen vanuit de rijksoverheid, met inzet van de koepels van scholen en gemeenten, worden ondersteund bij de verdere vormgeving van hun aanpak en kennisuitwisseling. Gezamenlijk vragen het kabinet en de koepels aan scholen en gemeenten om samen invulling te geven aan de drie maatregelen om schoolverlaters te ondersteunen naar vervolgonderwijs of werk: begeleiding in het laatste schooljaar, ondersteuning naar werk eventueel in combinatie met bij- of omscholing¹² en nazorg. De eerste regionale werktafels, waarbij het accent ligt op jongeren uit het pro

¹² Als het mbo-scholing betreft kan daarbij gebruik worden gemaakt van de extra middelen voor praktijkleren in het mbo.

en vso, starten in december. Hierbij maken we ter inspiratie gebruik van diverse praktijkvoorbeelden over hoe scholen en gemeenten samen een vloeiende overgang van school naar vervolgonderwijs of werk weten te realiseren. Met de werktafels en de extra middelen voor de aanpak jeugdwerkloosheid willen we meer regio's aansporen om een volgende stap in de samenwerking te zetten. Hiermee geven we ook invulling aan de motie van het lid Renkema c.s. om structureel extra aandacht te hebben voor jongeren uit het pro en vso (Kamerstuk 35 000 XV, nr. 48).

4. Aanpak van armoede en schulden

Het kabinet stelt extra middelen beschikbaar voor het gemeentelijk schuldenbeleid (€ 15 miljoen in 2020; € 30 miljoen in 2021) en de bijzondere bijstand (€ 5 miljoen in 2020; € 10 miljoen in 2021), gelet op de voorziene toename van de armoede- en schuldenproblematiek. Deze extra middelen stellen gemeenten in staat om hun inwoners waar nodig van dichtbij te blijven ondersteunen. De middelen zijn overgeboekt naar de algemene uitkering van het gemeentefonds.

Daarnaast investeert het kabinet in een versnelling van de brede schuldenaanpak en aanpak van armoede (€ 3 miljoen in 2020; € 8 miljoen in 2021) via de maatregelen die zijn aangekondigd in de brief van 28 september jl. (Kamerstukken 24 515 en 35 420, nr. 569). De uitwerking hiervan is in volle gang. Ook vinden gesprekken plaats met betrokken partijen als NVVK, kredietbanken en SchuldHulpMaatje over het oprichten van een Waarborgfonds om problematische schulden sneller te kunnen afwikkelen (€ 30 miljoen in 2021). In december wordt u geïnformeerd over de voortgang.

Bestaande inzet richting werkzoekenden

In 2018 is het initiatief genomen voor het programma Perspectief op Werk door geledingen van werkgevers, gemeenten, UWV en onderwijsveld. Het doel was om de kansen op de arbeidsmarkt optimaal te benutten. Ook voor mensen die willen en kunnen werken, maar die niet aan het werk komen. Meer concrete publiek-private samenwerking in de uitvoering moest leiden tot een betere aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Die samenwerking werd op het niveau van de arbeidsmarktregio's gezocht, waar alle betrokken partners gevraagd werd om een gezamenlijk actieplan op te stellen om de arbeidstoeleiding te verbeteren voor de doelgroep van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Deze actieplannen zijn in 2019 en 2020 ondersteund met een financiële impuls vanuit het Rijk van 1 miljoen euro per arbeidsmarktregio.

Zoals in het begin van de brief gesteld is, ziet de arbeidsmarkt er inmiddels anders uit en is er niet langer sprake van krapte. Toch loopt Perspectief op Werk door. Want, zo geven veel arbeidsmarktregio's ook aan, de groep die reeds werkloos was en extra kwetsbaar is in crises als deze, moeten niet vergeten worden. De arbeidsmarktregio's gaan door met de uitvoering van hun actieplannen. Aan de aanbodkant met het in beeld en werkfit te houden van kandidaten. En aan de vraagkant door het onderhouden van het contact met werkgevers. Daarnaast is het doel om werkzoekenden te blijven scholen en om werknemers en werkgevers te begeleiden richting duurzame plaatsing.

De arbeidsmarktregio's passen waar nodig hun actieplannen aan en zijn meer dan ooit met elkaar in overleg om slimme aanpakken te delen. Innovaties uit het werkveld komen daarbij te pas. Zo is recent een evaluatie van de pilots van Open Hiring uitgekomen. In het licht van de

motie van de leden Van Brenk en Van Weyenberg¹³ stuurt het kabinet deze evaluatierapporten als bijlage¹⁴ bij deze brief door. Open Hiring is een concept dat uitgaat van het eigen initiatief van werkgevers en werknemers. Via een wachtlijst kunnen werkzoekenden zich aanmelden voor een vacature voor een vaste baan. Wie het eerst op de wachtlijst staat, gaat aan de slag, zonder verdere sollicitatie. Als extra begeleiding voor de werkzoekende en met aandacht voor de persoonlijke omstandigheden, is een Lifecoach beschikbaar. Uit de cijfers volgt dat bij de zeventien pilotbedrijven ruim vijfhonderd mensen in de wachtrij stonden voor een betaalde baan. In totaal 95 mensen vonden werk via Open Hiring in Nederland. Tot nu toe bereikt Open Hiring vooral de doelgroep van niet-uitkeringsgerechten en biedt dus kansen voor werkzoekenden die buiten het bereik zijn van publieke dienstverlening. Open Hiring wordt door de werknemers over het algemeen als positief ervaren, zo blijkt uit de evaluatie. Het is een manier om weer zelfvertrouwen, regie en sociale contacten te krijgen.

Daar waar de uitvoering van de regionale actieplannen van Perspectief op Werk nog doorgaat, zullen we de regio's ook in de komende periode ondersteunen bij de uitvoering en werkzame elementen delen, zo hebben de partners van Perspectief op Werk besloten. Het gaat dan zowel om de begeleiding van de Stuurgroep en een Landelijk Ondersteuningsteam als om het faciliteren van een leeragenda en delen van goede voorbeelden via communicatie op de website www.perspectiefopwerk.info en via een nieuwsbrief. Deze ondersteuning zal zeker tot in de zomer van 2021 lopen en in het najaar van 2021 zal het kabinet uw Kamer een evaluatie toesturen. Deze ondersteuning wordt voortgezet binnen het bestaande budget van Perspectief op Werk.

De centrumgemeenten zullen per 2021 aanspraak maken op structurele middelen voor de organisatie van de samenwerking in arbeidsmarktregio's.

Tot slot

Met deze brief is uw Kamer nader geïnformeerd over de verdere uitwerking van het aanvullend sociaal pakket. Alle betrokken partijen werken hard aan verdere samenwerking op de arbeidsmarkt en aan nieuwe aanpakken om de gevolgen van de coronacrisis zo veel mogelijk te beperken.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
W. Koolmees

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
B. van 't Wout

¹³ Kamerstuk 29 544, nr. 947 Motie van de leden Van Brenk/Van Weyenberg over de kans op werk door «open hiring».

¹⁴ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl